

Předkládaná disertační práce Mgr. Jiřího Hasmana se zabývá problematikou mezinárodní migrace z pohledu ryze geografického, když zkoumá prostorové chování imigrantů z pohledu podobnosti prostorových vzorců migračních skupin definovaných dle země jejich původu. Jedná se o téma velmi aktuální, neboť celkový nárůst objemu a národnostní pestrosti mezinárodní migrace společně s měnícím se prostorovým chováním migrantů ovlivňujícím jejich prostorové koncentrace má v mnoha případech velké dopady na ekonomický, politický i kulturní život v cílové zemi a stává se významným společenským fenoménem, resp. problémem. Prakticky relevantní je v tomto ohledu zejména snaha autora navrhnout metodu předpovědi budoucích koncentrací migračních skupin a tím přispět ke zkvalitnění migračních a obecně populačních prognóz.

Disertační práce má kvantitativní charakter a snaží se prostorové chování migrantů, které je v současnosti studováno spíše intenzivními výzkumnými přístupy (ve smyslu metodologického rozlišení kritického realizmu), zkoumat pomocí extenzivního přístupu. Přes kritiku tohoto přístupu spojenou s problematou dostupností, spolehlivostí a srovnatelností migračních dat a nemožností rozkrytí podmiňujících faktorů a mechanismů, které si je autor velmi dobře vědom, se autor snaží, jak sám uvádí na straně 4: „... přispět k výzkumu dané problematiky pomocí extenzivního přístupu, jehož potenciál se zdá být doposud nedostatečně využit.“

Základním východiskem celé práce je předpoklad, že migrační skupiny, které jsou si v určitých ohledech navzájem podobné (například kulturně či ekonomicky), budou vykazovat vzájemně podobné prostorové chování. Na základě teoretické části práce, ve které jsou diskutovány hlavní podmíněnosti prostorového chování imigrantů, jsou formulovány základní hypotézy týkající se faktorů ovlivňujících častější spoluvýskyt jednotlivých migračních skupin. Vyzdvihnout je třeba velmi podrobnou rešerši současné teoretické i empirické literatury vztahující se ke zkoumanému tématu, která ukazuje na velkou složitost analýz migračního chování a motivace migrantů, jejichž rozhodování je komplexně podmíněno. Ač se autorem formulované hypotézy mohou zdát na první pohled triviální a nezasluhující velkou pozornost, často protichůdné závěry z odborných studií ohledně jejich platnosti dokládají opak.

Vzhledem ke kvantitativnímu zaměření disertační práce je velmi důležitá její metodická část, která je v mnoha ohledech inovativní. Nejprve je zaveden pojem „prostorová příbuznost“ migračních skupin, který je koncipován jako míra, s jakou se určité migrační skupiny koncentrují do stejných regionů. Tato míra je kvantifikována pomocí symetrického Diceho koeficientu, jehož výpočet je založen na lokalizačním kvocientu. Vzorce prostorových příbuzností jsou identifikovány pomocí síťové a shlukové analýzy a jejich základní podmíněnosti jsou testovány pomocí regresní analýzy. V metodické části projevil autor velkou samostatnost a odbornost, když dokázal využít novější metody kvantitativní analýzy, které byly doposud aplikovány v tematicky zcela odlišných výzkumech. Autor se přitom musel vyrovnat nejen s otázkami výběru a vhodnosti jednotlivých metod z věcného a statistického hlediska, ale také s praktickými otázkami spojenými s jejich aplikací. Dle mého názoru se se všemi nástrahami popasoval více než dobře a ukázal možný přínos moderních kvantitativních metod v geografickém výzkumu. I když volbu Diceho koeficientu autor

částečně vysvětluje, otázkou zůstává, zda, jak a s jakým výsledkem by bylo možné měřit prostorovou příbuznost migračních skupin jinak než s využitím lokalizačního kvocientu a počtu regionů, kde se koncentrují migrační skupiny současně. Vzhledem k důležitosti metodického postupu pro celou práci bych uvítala širší diskuzi možností kvantifikace prostorové příbuznosti.

V empirické části práce je pomocí představených metod analyzována prostorová příbuznost mezi skupinami imigrantů v rámci různých územních systémů na odlišných řádovostních úrovních. Autorovi se podařilo získat a zpracovat úctyhodný počet souborů dat s aktuálními údaji o rozmístění migrantů se členěním dle země původu (dva za svět, dva za Evropu, dále údaje za dvacet států a deset metropolitních oblastí). Jednotlivé systémy byly nejprve analyzovány samostatně a poté byla provedena syntéza těchto dílčích výsledků s cílem odhalit převládající vzorce v prostorových příbuznostech migračních skupin. Všechny interpretace získaných výsledků mají vazbu na teoretickou část práce a týkají se zejména významu faktorů volby cílových regionů migranty. Výsledky empirických analýz mají explorační charakter a ukazují na množství zajímavých vztahů a souvislostí z pohledu prostorového chování imigrantů, které mohou být podnětem dalšího intenzivnějšího výzkumu.

V závěrečné kapitole autor navrhuje a testuje metodu využívající hodnocení prostorové příbuznosti pro zpřesnění předpovědí prostorové distribuce jednotlivých migračních skupin. Přes veškerou obtížnost prognóz vývoje migrace spojenou s problematickou datovou základnou, závislostí migrace na těžko předvídatelných událostech a velkou komplexitou migrační problematiky je představená metoda zajímavou ukázkou praktického využití poznatků o prostorové příbuznosti migračních skupin. Otázkou je, zda by bylo možné (při určité modifikaci) využít uvedenou metodu nejen pro prognózu vzniku koncentrací migračních skupin, ale také pro odhad jejich absolutní velikosti.

Po formální stránce je disertační práce zpracována na velmi kvalitní úrovni, což se týká také grafických a mapových příloh.

Disertační práci Mgr. Jiřího Hasmana považuji za velmi dobře zpracovanou, inovativní a přínosnou nejen pro studium prostorových aspektů chování imigrantů a plně ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 8. září 2014

RNDr. Pavlína Netrdová, Ph.D.